دیوانی دڵدار

لە سەر ئەرکی چاپخانەی کوردستان چاپکراوە

﴿ چاپی یەکەمین ﴾

چاپخانەی کوردستان

هەولێر

٢٥٧٣ کوردی

وێنەی دلدار

بەڵێ خۆشە ئەمەل گەر بێی لە سەر ئەم ڕێگەیە ڕەنجدەی
بەڵام هەر گەر خەیاڵات بێ ئەوەی هەتبێ ئەویش ئەڕوا

(سوپاس)

لەکانگای دڵەوە سوپاسی مامۆستا مجید ڕۆفی برای دڵدار دەکەم بەبۆنەی ئەوەوە دیوانەکەی کاکی بەهەموو مافیەکیەوە پێشکەش بەچاپخانەی کوردستان کردووە

گیوی موریانی

بەسەرهاتی دڵدار

دڵدار (١) ناوی (یونس) ە کوڕی مەلارەئوف کوڕی محمود کوڕی مەلاسەعدی خادم السجادەیە لە (٢٠) شباطی ١٩١٨ ی زایینی لەشاری کۆیەدا پێی ناوەتە ناوەیدانی گێتییەوە • ناوی دایکیشی (زەهرە) کچی خورشیدی ولەمەلازادەکانی لای (زەهاو) ە لەوێڕا هاتبوونە کەنارزێی کۆیە

دڵدار لەآخەڵێوەی گرانیەکی وادا لەدایك بووە کەشەپۆلی گێژاوی نەگبەتی سەرتاپای ڕووی زەوی داگرتبوو خەلکی بێ ئەندازە برسیو پەریشانو بەلەنگاز بوون • ئەوانیش لەبەر گرانیو بەهۆی ئەوەوە کەجەندرمەی عثمانیان دەخلو دانیان لی ئەستاندبوون زۆر بەپەریشانی ڕوویان لەهەولێری کردبوو

دوای ئەوەی کەولاتی موصل بەهەولێرو شوێنەکانی ترەوە لەژێر دەستی عثمانی ڕزگاری هات هەرفەرمانبەرێکی سەری بۆفەرمانی اینگلیزان شۆر کرد لەسەر کاروباری خوی مایەوە هەرکە سێکیش سەری شۆر نەکردبی پەراگەند بووەمالی دلدار یش یەکێك بوولەو دەربەدەرانە

---

(١) بەشی زۆر ترینی ئەو بەسەر هاتەم لەدەستنووسی دلدار وەرگرتووە کەلەسەر داخووازیی خۆم لە بەغداوە لە ٩٤٣/١/٦ دا بۆی نارد بووم وایستاش هەر لەلام ماوە

لەهەولێری مەلا ئەفەندیی کەخاڵۆزای باوکی بووە گوندیی (بێستانەیان) دەداتی کەبەکشتوکاڵی وێ خویانییێ بژیەن بەڵام ئەمەزۆر ناخایێنی نیوانیان تێك دەچیو (بیستانە)یان لێ دەستێنرێتەوەوروو لەشاری هەولێر دەکەنەوە ، هەروەکو خـوێی دەیگرێتەوە لەوپەڕی هەژاریی و پەریشانیەتیدا ڕادەبوێرن گوێا ئەگەر کـلاو دروون نەبووایـــە بەجارێـکی لەناودەچوون حەوتسالیقروقاتی بەکوێرە وەریبەسەردەبەن ٠

لەسالی (١٩٢٦)دا جەوادیی برای لەکـوێیە دەمرێ بەو بـۆنەیەوە بەوماڵەوە ڕوو لەکـوێیە دەکەنەوە دوای ماوەیەکی باوکی کرا بەفەر - مانبەریی سەرئەژمێریی ڕانیە دلدار لەتەمەنیدەسالیدا دەخریتەقوتابخانەوە وپولی یەکو دوولەوێ کـۆتایی پیدەدا ٠ دلدار ڕانیەی زوریێ خوشبووە دەڵی : (هەرچەند ڕۆژێـکی چاكو چوارڕۆژانیش نەخۆشبووم سـەر ڕایی ئـەوەش ڕانیـەم هـەرلەلا خوشبوو بەتایبەتی سەوداسەریی قوللە (١) بـووم ، هەرکاتی چـاك بووبامایەوە مەلەم لەڕووبارەکەو لەبن دارەبییەکان ڕاوەچۆلەکەم دەکرد ٠

دلدار لەهـاوبـیـنی ١٩٣٠ دا لەگـەڵ سەـــدی بـرای ڕوو

---

(١) قـوللە لەڕانیـە کانیـەکی بەربینـە آوەکەی ڕوونو بەفراوە

لەهەولێر دەکەن ، ووچانی هاوینی لە (مخـمور) ی لەلای کاکە ئاصـفی بەسەر دەبات ٠ ئاصفی برای کوردایەتی تێ دەگەیەنی و فـێری بـەکار هـێنانی چەکیشی دەکات

سەودای نیشتمان و تیرئەنـدازیی شۆڕشێـکی گرنگی خستـە ناو ئایدی ئالی دڵدارەوە ٠ هەرلەو هاوینیدا باوکی لەڕانیـە لەسەر فەرمانی دەولەتی لادەبەن ماڵی باوکی خانوەکەیان دەفرۆشن و بەرەو کـۆیـە دەگەڕێنەوە دڵـدار خـوێـندنی قـوتابخـانەی سەرەتایی لەکـۆیـە کۆتایی پی‌دا

دڵـدار دەڵی :(هێشتـا لەقوتابخانەی سەرەتایی دابـووم کەدیوانی حاجی قادری کـۆیی زۆرتری لەبەرکردبوو وهەمیشـە بەوردی سەرنجم لەهەلبەستەکانی عەونیو ڕاجیو عاصیو حسینیو هیرانی دەدا ولەبەریشم دەکردن بەوانەشدا بێـین نەبووم هەلبەستی هەرکەسێـکم دەستکەوتبایە دەمنووسییەوە ولەبەریشم دەکردن بەتایبەتی هەڵبەستی وەفایی کوردی ، بێ‌کەس ، زیوەر ، پیرەمێردم زۆرلەبەرکردن وەدەڵی هەر لەوساڵەدا هەستـم بەوەدەکـرد کەچێژە (لذة) لەهەلبەست وەرگرم و زۆر گیرۆدەی ببـووم)

هەستی بووێژێتی دڵدار لەهەولیری سەرهەڵدالەسالی (١٩٣٥)دالەپۆلی یەکەمی ئانەوی لەهەولێریدا هەستی بەوەکرد کەزانیاری قوتابخانەکەمە هەتابەشی ئەوەی ناکا کەتەنانەت پیلەبازی(مجادله)یەکی‌زانستی پێوەبکرێ

ناچار له نامەخانەکەی کاکە سەعدیدا دەستی بە خوێندنەوەی پەڕتووك (کتێب) ان دەکات لە پێش هەموو شتێکی دا مێژووی شۆڕشی فەرانسەو مێژووی یۆنانو دوای وان مێژووی (استقبال) ی جلال نوری ناودار هەر سێك بەرگی بەووردیو لێی کۆڵیینەوە دەخووێنێتەوە انجا سەریج دەداتە مێژووی بابان و سۆرانو موکریانی داماو (حزنی) موکریانی و مێژووی کوردو کوردستانی ئەمین زەکی بەگیش . ئەوانە گشتیان دروشمی ڕابەردوویان دەهێناوە پێش چاوی گەیشتە ڕادەیەکی واکەبتوانی شوینە باشەکانی مێژوو پەسندو هەڵەبژیریشیان بکات

دلدار دەڵێ :(لە ۱۹۳٥ داکەدیوانی نالیمزۆر بەووردیی خووێندەوە هەلبەستە جووانەکانی نالی لەگەڵ هۆنراوە آگرینەکانی حاجی قادری لەسەر پێشەوایەتی ویژەیی لەمێشکمدا شەڕیان بو . ئەو کێشەکێشەدەرگای هونەری بوویژێتی لێ کردەوە ، زۆر کەلکەلە (خیالٌ) ی وام لەکەللّەدابوو حەزم دەکرد لەبۆتەی هەلبەستانیدا بڕێژم ئەوجا بەناو خەڵکیاندا بلاوبکەمەو ایترهەر خوم تاق دەکردەوە)

دلداریەکەمین هەڵبەستیکی کەچاپکراوە بۆ کۆڤاریڕووناکی اعەی دانابوو کەلەژمارە (۲) ی سالی(۱۹۳٥)دا بلاوکرایەوە

دڵدار لەساڵی ١٩٤٠ دا ثانەوی لەکەرکوك تەواو کرد ایترلەوێرا چووە بەغدا ولەوی چووە ناوزانستگای دادپەروەری یەوە وئەویشی لە(١٩٤٥)دا تەواو کرد

دڵدار ئەوسێ ساڵەی دووایی بەپارێزگاری (محاماة) وخوێندنەوەو و نەخۆشي بەسەر برد ، چونکوو کەم‌وابوو کە بۆي بکەوي ، زۆرترینی هەڵبەستەکانیشی هی‌سەردەمي قوتابیەتي بووە چەندهەڵبەستیکی کەدووای تەواو کردني زانستگا داینا ون‌پرووا تاو بەرزن وادیارە کەلەدووايي ژیانی‌دا لەهەموو رووێکەوە هەنگاوی زل‌زلی بەرەو پوخت و پاراوي دەهاویشت

لەمێژ بوودوو آزاري کوژندە تەنگیان بەدلدار هەلچنی بوو یەکیان‌باداري دووەمیان آوساني‌دلْ لە ١٢/١١/١٩٤٨دا کەتازە لەنەخۆشی‌راست بـوۆوە بوهەندي کاروباری خۆی‌رووله‌هەولێری دەکات ، ایوارە لەیانە بیباری سوورەوە کراو دەخووا لەپاشان لەگەل‌چەنـد برادەرێـکی کەیەکیکیان (عمرەسوور) ی بەرەوان‌دەبی دەچنە سینەمای سـوور لەگـەڕانەوەدا لەحاستی ئەوشوێنە کەنێزیکی میوانخانەی شادی(اوتیل فرح) یەبرادەرەکانی لادەدەن ئەویش ڕاستاوڕاست‌بەشەقامی مظفردا بەرەو تەیراوا یەدەڕوا کەبچیتەوە ماڵی‌سعدی برای

کەلەڕاست او تیلی کوکب الشمال تی دەپەڕیەوە دەبا هەر چۆنیکی دەبی خۆی دەگەیەنێتە چاپخانەیەکی بن قەلاتی و لێی دەکەوێ وادیارە بەخواردنەکە چینکلدانەی ژەهراوی بووە بەلام خەلکەکە وایان دەزانی سەرخۆشە ایتر بەعەرەبانەدەی نێررینە بەخۆشخانە بەلان لەبەرچارەڕەشیی و بەدبەختیێ دو کتۆری پاسەوان ئەوشەوە لەسەر مێزی دەولەمەندێکی شاری خەریکی خواردنەوەی بوو بەسەرلی ڕانەگەیشت

ایتر بەوجوورە ئەودلە پر تاسەو آرەزووە زۆرەی ژیانو خۆشەویستیە لەلێیدان کەوتو وەستا

بەلام ناوی دلدار ، هەستی دلدار ، هەلبەستی دلدار ، گیانی پاکی دلدار نامرنو بەلکوو لەناو دلی هەموو کوردیکی آبڕومەندداو لەناومێژووی وێژەی کوردستانی دابەیادگار هەتاهەتایە دەمێننەوە

خووو ڕەشتی دلدار

دلدار گەنجێکی سوورو سپی مووزەردی بالآمەیلەو بەرزی میسری گۆشت بور ، دووچاوی گەشی زاکێشەری نیگاتیژی هەبوو ، لەکاتی بیر کردنەوەو لێکدانەوەدا چاوەکانی وێل دەبوون ، وەرام لەمستو تابلێی قسەخۆش وبەجێ وزور جار لەکاتی قسەکردن دامەسەلەی جوانو ڕازۆ (نیکتە) ی خۆش وقسەی نەستەقی ئەهێنایەوە ، شارەزاییێکی باشی لەژیان و گوزەران وآکاری کوردەواری داهەبوو لەسەرەتای قسەکردنیدا زمانی دەگیرا بەلام کەدەکەوتە گەرمەی دوان کەمڕێ دەکەوت کەبگیرێ ، سەیر ئەوەبوو نەی دەتوانی لەسەر قاقەز ووتارێک بخوێنێتەوە کەچی کەکۆبوونەوەی زۆر گەورەلەبەردەم میزی پێوەرەدا ڕادەوەستاو بۆماوەیێکی دریژو لەبەر زۆر باش دەدووا کۆبونەوەی کەقسەی تێداکردبێ کۆبونەوەی ئاهەنگی نەورۆزی ١٩٤٨ بوو داوای لێ کرا کەهەردەبێ بەنوسینوو تارێک پێشکەش بکاتەویش وتارەکەی نوسی بەلام لەکاتی خویندنەوەدا سەیری کاغەزی نەدەکردو هەرلەبەر دەی خوێندەوە زمان گیرانەکەشی وەنەبێ زگماکی بووبێ بەلکو خۆی ئەگیرێتەوە کاتی لەبێستانەدەبن لەتەمەنی چوار سالاندا دەبێ توشی نەخۆشیەکی زۆرگران دەبێ

وساڵێکی ڕەبەق ئەخایەنێ وە لەو ماوەیەدا تووشی ئەم زمان گیرانە دەبێ

دلدار گەنجێکی چاو نەبێرو گران وسەنگین وزۆر بەرز بو ،

هەرچەند لەدەوری هەژاریشدا بووە ژیاوە بەلام آبرووی خانەوادەی

وخۆی بەکەمدانەنانی هەرپاراستووە لەمذکراتەکەیدا دەڵێ :

(تصورکەن کەجارجاردەچوینە قصری مەلائەفەندی لەوێ شیرینی وشەکریان

بۆدەهێنام نەك وەری بگرم بەلکو تەماشاشم نەدەکرد ، لەبەرئەوەی نا

کەگۆیا نەمزانێ بێ ئەوانە خۆش و من لێیان محروممم وەیاحەزم

لێیان نەبوو بێ ، بەلکو وام چو بوە مێشکەوە کەلەمالی خەلق تەماشای

شتی خەلق کردن خراپە ۰ ۰ ۰ دەڵی ئیستاش هەرلەسەر ئەو

خووەماوم ، واتادەتوانم زۆر بەآسانی لەگەل چاخی ژیانی خۆم ،

خۆم ڕابێك بخەم ، هیشتا کە بەفکرم دانایێ بەتایبەتی حەزم چو بێتە

چ جوورە خواردنیك ، وەیالە چ چەشنە خواردنیك بێزو بۆم کردبی)

۰ ۰ ۰ ئەمە هەندیك بوو لەرەوشتو خووی دڵدار ۰

بووێژێتی دلدار

لە ڕووی ئەوەوە کەلەپێش چاپی ئەو دیوانەدا زۆر کەس لە دلدار دوواوە وەبووێژێتی وشاعریەتی دلداریان دەرخستوەو بەخوێندەوارانی کوردو عەرەبیان ناساندوە ، لەبەر ئەو هۆیانە شتێکی ئەو تۆ ناناووسم مەگەر ئەوە نەبێ کە دلدار بووێژێکی بەرزو بەهرەدار بوو نیشانەی بووێژیتی بەتەواوی هەر لە ڕۆژانی منداڵییەوە سەری هەلدا بوو ، لەو ڕۆژانەدا کە دیمەنی جوانو دڵڕفێنی قوولە هەمو هەستو هۆشی لێ داگیر کرد بو . لەو کاتەدا کەخەیاڵو بیر کردنەوەو تەنیا دانیشتن بو بوون بەشێوەیەکی نەژادیو هەمیشەیی دلدار .

جا ئەمانەو جوانی کوردستانو ژیانی تاڵو ترشی خۆی بەتایبەتی وەهی هەمو کورد گەل بەگشتیو هەلبەستە نیشتمان پەروەرییەکانی حاجی قادری کۆیی و شەمرە ناسکەلەکانی ڕاکێشەکانی نالی و بووێژانی تری کورد هەموی تێکەل بەیەکتر بوون هەوێنی دلی دلداریان گرتەوەو بەخوێندەوارێکی بەرزو دەولەمەندیش ئاو درا ، ئەگەر مردن ئەمانی (مانی) بدایە بێ گومان لوتکەیەك ئەبوو لە لووتکە بەرزەکانی هەلبەستی کوردی ، بەلام دەلێی چی

لەدەست چەرخی چەپ گەرد کە نەی هێشت دڵدار بگاتە
چڵە پۆپەی آوات
لێرەدا ژیانی کورتی دلدارزۆر دەشوبھێتە ژیانی
شاعری گەنجي ئازادی خوای تونس (ابو القاسم الشابي) ،
کە بلیمەتیک بوو لە بلیمەتاني هەلبەستو تەنیا ٢٥ سالْ ژیا .

پایەی زانستی و شوێنەوارەکانی دڵدار :

دلدار خوێندەوارێکي ووریا بوو هەر لە منداڵیەوە
وەکو باسمان کردبوو کومەڵە پەرتووکێکی باشي مێژوویی بە
کوردي و عەرەبي خوێندبوو وە ولێی ورد بوبوەوە
ئەمە بێجگە لە دیوانە شعرە کوردیەکان جا دوا بەدوای
ئەمانە بێجگە لە کتێبەکانی ئانوی‌و حقوق هەر کتێبێکی
کەوتبایە دەستی زۆر بە شەوقەوە ئەی خوێندەوەوە
زۆر مەراقی فەلسەفەو زانینی آیینەکان بوو
بەو دوایيە شارەزاییێکی باشي لە سەرەتای فەلسەفەدا هەبوو
تەنانەت هەندێ نوسیني زۆر رێك‌و پوختي فەلسەفیشی
هەیە لە ١٥ ئووزي سالی ١٩٤٠دا لەشەقلاوە چاوی بە
(بهیة فرج الله) ئەکەوێ کە ئەم کچە وێژەوانە
یەکێکە لە بەهائیەکان ، دلدار زۆر بە احترامەوە باسی
ئەم وێژەوانە دەکات‌و زۆر بە هرەی لەووتارەکاني وەردەگرێ

وەبۆجاری دووەم لەبەغدا لەمانگی کانونی یەکەمی ١٩٤٠ چاوی پێی دەکەوێتەوە کتێبی (بهاءالله والعصر الحدیث) ی لێ وەرئەگرێ وبۆ جاری دووەم زۆر بەوردی ئەیخوێنێتەوە چونکە جاری یەکەم بەکوردی لەسالی ١٩٣٧دا خوێندبویەوە ، کتێبەکەی پرۆفیسۆر ئەسلیمند دایناوەو خوالێخۆشبو محمود جودەت کردویە بەکوردی) جادلدار هەچەند لەهەندێك رووەوە زۆر بەم دینەهەلدەلێ بەلام لەهەندێ رووی ترەوە ، بەتایبەتی لەرووی مسألەی أساسیەوە ازلیەتی کۆنو پەروەردگار کەهەردوکیان لەلای ئەوانەوە یەکێشتن ، رەخنەیان لێ ئەگرێ . باسەفەلسەفیەکە لەژێر ئەم ناوەدا بەعەرەبی نوسراوە

(فی طریق الی معرفة الحقائق)

(انتقادات الی قلب البهائین)

بەراستی باسێکی فەلسەفیو آیینیو زانستو زۆرزانایانە رەخنەیان لێ ئەگرێو سووریشی دەکاتەوە باسەکەنامیلکەیێکی لێ دێتە بەرهەم

دلدار بێجگەلە کومەلە هەلبەستەکەی ئەمشوێنەوارانەشی بوبەجێ هێشتوین : ـ

١ ـ فی طریق الی معرفة الحائق : باسێکی فەلسەفیو لاهوتیە رەخنە لەبهائیەکان دەگرێ هەروەکو

---

١ داخەکەم رقابەرێگای چاپکردنی ئەودوو هەلبەستانەی نەدا : ـ

١ ـ ئەی رقیب ٢ لیرەگەرچی ئەمرۆ

باسمان کرد ۰

٢ ـ ووتاریکی کوردی بەناوی « عمرخیام » نوسراوە ، بەشیکی ئەمووتارە بەدووجار لەگەلاویژا بلاوکرایەوە ۰

٣ ـ زمانی کوردی وادبیات : وتاریکی زۆربەنرخە بەزمانی کوردي نوسیبیوە هیشتا بلاونەکراوەتەوە زۆرجوان تیتدەگەیینێ ئەدەب چیە وزمان چیە ، جیاوازی چیە لەمیانیانا وەبەراوردیشیان ئەکا لەگەل موسیقا وپەیکەرو وینەکیشی دا ۰

٤ ـ ناگرزوري کومەلایەتیمان : ووتاریکی کومەلایەتیە بەشیکی لەگەلاویژدا بلاوکراوەتەوە ۰

٥ ـ اقتصادنالوطني : باسیکي ئابووريو سیاسیە لەتوتن ئەدوێ بەزمانی عەرەبي نووسیوە ۰

٦ ـ مذکراتی یونس رەئوف (دلدار) : لەدووا سالی حقوقدا دەستی بەنووسینی کردوە ، میژووي ژیانی خوێەتي هەر لەرۆژي لەدایك بونیەوە تادەگاتە سالی١٩٣٦ ، لەگەل بەسەرهاتیکي میژووي بنەمالەی خادم سجادە ۰

گیویی موکریانی

(ئەی‌لاو)

ئەری ئەی‌لاو لەهیچ وەختێ نەکەی مأیوسی ژینت بی
دەبی هەردەم عەزمدارو دەوای دەردو بڕینت بی

لەمەیدانی تقدمدا تەلاش ئەسپی نەجاتت بی
لغاوی ئەسپەکەت (فکر) و (علم) ئاوزینگو زینت بی

بەڵێ دایم هونەرمەندبە لەمەیدانی نەبەردیدا ،
بەهۆی عەقلو هونەر مەندیت دەبی تیشکی زەمینت بی

لەنیو گەلدا نەبێ اعلانی جەنگی‌کەی لەگەڵ جەهلا
علم چەك بێ لەئەم جەنگە وەتەن جێگای کەمینت بی

لەرێگای شانو بەرزی‌دا دوورئەندێشێکی وریابە
منافع پەروەری میللەت ئەبێ ئامانجی ژینت بی

نەکەی بۆ بەرزیی ئەنجامت برای خۆێنیت لەبەندێ‌کەی
بەبەرزی شادو مەسرورو بەنزمی‌ژینی شینت بی

لەوەختی گەنجی گەنجی‌دا دەبێ رەنجێکی گەنجی‌دەی
ئەوەك وەختت برەنجێنی لەنێوجێگاو نوینت بی

لەدنیادا حەقی ژینت هەیە تاکو نەفس دانێی
بەلام چاکو رەوشتی چاك دەبێ ئایین و دینت بی
برای تۆ نە هەمو کوردێك وەکو والەن کەناچەی کەی
نەکەی دڵ پیس و جوین دەربی بەرامبەریان و هەرینت بی
ئەگەر لاویکی کوردی تۆ دەبێ دڵ پاك و بالا بی
ئەوەك «دلدار »ی دڵ پەروەر دلت قورآنی دینت بی

ئومێد

چاوەکانم لێل و ویل بون کواستارەم دەرنەکەوت
دڵ لەتاوی دەردی گلپەی سەندوە کو ئاور ونەوت
رۆژ هەلات و زیندە گی دا گشتي عالەم کەوتە ئیش
چاوە نۆری اُفقی دورم رۆژی من کوا؟ دەرنەکەوت
ئەی خودایە تاری نیگبەت کەی ئەبێ لاچی خودا؟
تابە کەی چەنگە چرێ من سالە گەل تۆ هەشت حەوت
بەسیەتی (دلدار) زەمانی شعری بی مەعنانەما
هەلسە چارەی دەردەکەت کەبێ تفکری کە چەوت
بێتو ئەسپێ چەند اُصل بێ سواری چالاکی نەبێ
قابیلە دەرچێ لەمەیدانی جدال و جیگەرەوت؟

ئەی کورد

ئەرێ ئەی کورد لەنێو گەلدا هەتاکەی ماتو داماوی ،
کەعالەم سەربەخۆن گشتی ئەتۆش بەیوەندی نیوداوی
دەسا بیرێ لەحالی خۆت بکە وهەستێ بەزیللەت کە
بەڵێ دوێنێکە راوکەربووی و ئیستا کەبەخۆت راوی
کەمەر بەستن لەنیو گەلدا بناغەو پێشرەوی ژینە
بەتیری کینەیە ئەمرۆ لەژینا فەوتو کوژراوی
دەساهەڵسە بەهوشیاری نەفەوتاوی بەیەکجاری
لەنێو بەندی معذب دائەمینێ ی قورربەسەرماوی
زەمان ئێمە بەشیشی غەم لەسەر ئاور ئەبرژێنێ
سەری سوررما لەجەهلی تۆ هەتاکەی تۆ نەبرژاوی
دەمی (یور) عەدوی (دارە) بەلام ئەلکی ئەویش دارە
بەهۆی کوردە ئەتۆ غافل کەوائەمرۆ شکانراوی
دەسا غیرەت کە مەوهومی لەبەهرەی ژین مەحرومی
درێغ و حەیفە مظلومی کەریندوی پەشمەفەوتاوی
جیهان گیران هاوتیرەت کەدوێنێ هەروەکو تۆ بون
ئەوان واپێگەیشتوون و ئەتۆش هەر کاڵ و هەرخاوی

بۆ کۆڤاری ڕۆناکی

ڕوناکی ناوت چەندە لام‌خوشە
عالەم بەسایەت دلی پڕ جۆشە
تاریکی ڕۆیی دەرکەوت ڕۆناکی
بەعلمو فەنو ڕوخساري پاکی
شوعلە بەخشی‌کرد لەکێوو بێستان
زیندوی کردەوە عیلمی کوردستان
بەهۆی ڕوناکی هەلستاین لەخەو
بەڕێمان پەخست نەحسی‌وشومی‌شەو
مژدەبێ وەتەن خاکت ڕوناك بوو
بەسایەی شەوقی لاوت چالاك بو
نەحسی‌و شووم ڕۆی لەسەر لێوانت
ڕوناکی جێی‌کرت لەڕوی جوانت
ئومید پەیدابوو بلاوبێتن فەن
بنوینین خزمەت گوزاری وەتەن
میللەت ! ڕوناکي مایەي ژیانە
نۆبەي چالاکي لاوي جوانە
انجا سەیری‌کەن هونەری قەلەم
تاکو بەرزی‌کەین عراق‌و عەلەم
خودا ڕوناکی دورکەي لەشقاق
شوعلە بەخشی کەی لەخاکي عراق

فەلەك

لەگەل (عونی) داینراوە

ئەوی کەس بێ فەلەك دایم لەخوینی خوی ئەگەوزێنی
گە پەنجەی شێری نیگبەت هات رەگی آثاری دەردێنی

لەژێر پەردەی صفا بەخشی لەساقی بی دەسی گەردون
بەخوشی مەی هەزار عاقل خەیالاتی خەمی دێنێ

کە طالع رۆیی نیگبەت هات طبیعەت قاعدەی وایە
لەچیمەندا چەقەل هەلسێ ئەبێ شێریکی بشکێنێ

لەسایەی بەختی بەدبەختی زەمانە هەرکەسی کەس بێ
نەمامی داری ئومیدی بەسەدمیحنەت ئەلەرزێنێ
دەسا تیرەی بەشەرسەیری لەپەردەی سینەمای ژینا
بەرەنگی سووری خوینی کەش چگولگون رەنگی دەنوێنی
غەرق بوونی هەموکەس هەرلەنێوئاوە بەلام بومن
بەعکسی قاعدەی عالەم هەواماسی دەخنکێنێ
ئەگەرچی خوێن رژان ناخوشە ئەممامن لەلام خوشە
ئەگەر خوینێ رژا ئەمرو سبەینێ لالە ئەروێنێ،
لەنیو دنیای ئەمەل (عونی) بەعزمیك و نشاطێ بە
دەسا فەرزە ئەتوش (دلدار) دلی سستیت بفەوتێنی

ئەی خودایە

ئـەی خودایـە حالی‌عالەم حـــەق شایانـی‌نیە
میحنـەت‌و ادباری زۆرو شەهدی بێ‌ژانی‌نیە

سائەزانی بۆچ‌ئەمن وامعرضی شکوائەکەم
تابزانی قدرەتی‌تـــۆ حــــەدی وجدانی‌نیـە

زامەکەت بێ مەرهەم‌و بـۆ گشتی عالەم ساریە
دەردەکە زۆرنـێش دارو قطعی دەرمانی نیە

رێگەیی بەش کردنی رزقت لەدونیـا شاهدن
هێندێ کەس افرادی‌لورت وهێندی‌کەس نانی‌نیە

رۆژێ فەرموت (لیس لـلانسان الاماسعی)
هیچ‌کەسێش هێندی‌فلاحی ئیش‌و کیلانی‌نیە

ئیش‌ئەکات‌ورەنج‌ئـەدات‌و رووتوقووتوزگ‌بەتاڵ
ئاخری بێ‌سود ئەمێنـێ سال کەبارانی نیـــە

دائەمێنێ رنجەرۆو دەس لەژێر ئەنۆ قوڕ بەسەر
راستە شاهی بێشەریك باکی گەدایانی نیە

سا بەریگەی ژین دزینی مەررەکا گیسك ئەبا
چونکە برسیو بێنەوایە مایەیی مانی نیە

رۆژی هاتو روحی دەرچوو لاشەکەی کەوتە ئەری
لێی ئەدەن بەم گورزە گەورە واکە ئیمانی نیە

سا بەسایەی قودرەتت بوو ماڵەکەی بێ بەهرەما
خو قضایە سرقەتی کرد راستە گوومانی نیە

بۆچ لەدنیا رنجەرۆبی بێ نەوابی آخرت
چونکە وەکمن غائلەی دڵ عزەتی گیانی نیە

گەر لەافلاکا هەبایە حاکمەکی تر بەر قەرار
سا ئەچوم ئەموت: «خودای من سودی انسانی نیە»

رەنگە کەمدیدە وەلایان هانی خەلکی وابدەن
کوشتنی (دلدار) حلالە چونکە ایمانی نیە!

((مەی))

مەی لەبەر دەملی کەئیمرۆ عادەتیکی جاریە
عادەتی‌چی مۆنسی‌چی پیشەیی بێ‌کاریە

جامی یێکەم‌فرر ئەکەیت ‌تۆ هەستی داشادی دەکەی
شادو نۆشی‌چی بێ یاران عیللەتیکی ساریە

عیللەتە صحەت‌ئەبا غارەت گەرێکە نیگبەتە،
لازمە تەسلیمی کەی ،تەسلیمی کەی ناچاریە،

هەرکەسێ ادمانی‌مەی کردخۆی‌تەخانەداوەکەی
ئاخری‌هەر رنجەرۆیە هەم لەعزەت عاریە

فەرقی انسانو ولاغ ئەندێشەیە، ئەندێشەیە
بونەمانی عەقل وادراك مەی‌دزێکی کاریە

چەن کەسێکم من ئەناسین‌خاوەنی جاهو شەرەف
ئیستە منکوبی شەرابن پیشەیان غەمخواریە

صحەتو مال‌و شەرەف رۆیی لەباجی بادەیان
عەیش‌و نۆش هەر زیللەتە تائاخرت یەکجاریە

ئەی نەکەی گیانە بنۆشی ئەم ئەداتەی مخربە
چونکە ناوی خۆش‌وکاری عەینی ژاری ماریە

لاوی کوردان

تۆئەزانی ئەی وەتەن ئیمرۆکە بۆچی بێبەشی ؟
بۆچی دەستی شەو نیشانی تۆئەدانامەی رەشی ؟
پێت بلیم ئەسبابی گەورەی زیللەتو چارەرەشی ؟
گەنجی کوردان هەرلەدەوری مەی ئەکەن غیرەت کەشی ؟

وەختی بادە دێتە مجلس ناوی کورد دیتە زوبان
ساوەرە سەیری فکرکەو ئاخ وداخی لاوەکان
رەنگی ناڵەوالەگویچکدا ئەلێتن بێ گومان
لاوی کوردان هەرلەدەوری مەی ئەکەن غیرەت کەشی

والەگەل دەنگی تفەنگ و ئاگری دەورانەدا
والەگەل ناڵەی وەتەن گەردێ لەئەم زیندانەدا
دیتە گوێم دەنگی بەسۆز هاوارئەکا لەم ئانەدا
لاوی کوردان هەرلەدەوری مەی ئەکەن غیرەت کەشی

ئەسلحەی هەرمیللەتێ سادە ستو بازوی گەنجیەتی
رۆژی شوعلە بەخشی ئومید فکروکاری گەنجیەتی
مەرهەمی زاموبرینی کردەوەو هەم رەنجیەتی
لاوی ئێمەش هەرلەدەوری مەی ئەکەن غیرەت کەشی

چونکه میللەت بیتولەش بێ لاوە روحی ئەملەشە
بیتەونەم روحە ئەمینێ ئەولەژیینا بێ بەشە
عەینی دەردە کورد کەکەوتە دەردی کاری داوەشا
لاوەکانی هەرلەدەورەی مەی ئەکەن غیرەت کەشی

میللەتێ گەرگەنجی سست بێ مردوە عیللەت نیە
تاکوما بێ نیو دەرونی بێ جەفاو عیللەت نیە
شادمانی تەختی ژینو تاجەکەی عزەت نیە
لاوی کوردان هەرلەدەوری مەی ئەکەن غیرەت کەشی

میللەتێ گەرلاوی چوست بێ زیندوەو هیچ نامرێ
هیچ بەزیللەت دەستوپایان والەبەندی ناخرێ
سەدهەزار تیغی زەمانە بێت و ئەستوی نابررێ
لاوی ئیمەش هەرلەدەوری مەی ئەکەن غیرەت کەشی

عەیبەعەیبە لاوی کوردان سەیری لاوی غەیرەکەن
فکری بێ باکی بەسەرچوو سالەکەللە تەفرەکەن
دەوری نوستنتان بەسەرچوو سەیری ئەم ناودەورەکەن
عەیبەچی تر بەس لەدەورەی مەی مەکەن غیرت کەشی

سەیری ناکەن لاوی غەیرە گشتی بازووی قوەتن
گشتي سودبەخشی وولات و مەرکەزی سەدهیمەتن
بۆ بەجێ هێنانی کاری جوان لەریگەی میحنەتن
عەیبە چی تر بەس لەدەوری مەی مەکەن غیرەت کەشی

لاوی غەیرە دێنە سەرخۆ جانفیدا کاری ئەکەن
بۆ ژیانی نیشتمانیان گشتی خوێنکاری ئەکەن
جالە بۆ فەوتانی دوژمن راوی ئەغیاری ئەکەن
عەیبە ئیوەش هەر لەدەورەی مەی مەکەن غیرەت کەشی

سەیری ناکەن چەن بەتینە دەستي لاوی غەیرەوا
بێتو وەختێ قینی هەلسێ و کولەمشتي . . (۱)
والە ترسانا ئەلەرزن گاوی گەردونو سەما
لاوی کوردان بەس لەدەوری مەی مەکەن غیرەتکەشی

واشعاری عصری بیستەم هیمەتە هیمەت بکەن
میوەیی داریکی هیمەت خزمەتە خزمەت بکەن
مەرهەمی زامو بریناں قدرەتە قدرەت بکەن
ئیوەتاکەی هەرلەدەوری مەی ئەکەن غیرەت کەشی

(۱) ووشەي دوايي ئەم بەیتەلەمسوەدەکەدا نەماوە وخوراوە

سەیری ئەحوالی وەتەنەکەن چۆن زەبوون و مردوە
سەیری کاری دەژمنانەکەن چی بەحالی کردوە
سەیری رەشمالی زەلالەت ئاسمانی گرتوە ،
ئیوە تاکەی هەر لەدەوری مەی ئەکەن غیرەت کەشی

سەیری باغانی وەتەنەکەن ووشکە کەوتونە خەزان ،
سەیری غونچەی نەوشکوفەی چەندبەبێ نازهەلوەران
شاهدی بی‌کاری ئیوەن واکەوا ئاوی برران ،
عەیبە تاکەی هەر لەدەوری مەی ئەکەن غیرەت کەشی

عەیبە ئەی لاو خاوەنی ئەم شاخ و داخی کوردی تۆ
خاوەنی تاریخی خوینین و دلێری و گوردی تۆ
عەیبە بێ‌کاری هەتاکەی سەیری ناکەی مردی تۆ
عەیبە چی‌تر بەس لەدەوری مەی مەکەن غیرەت کەشی

هەلسە ئەی لاو تیت گەیێنم میللیەت معنای چیە
تابزانی لاوی غەیرە مذهب و ریگای چیە
یالەبۆ ئامانج و ژینی کردەوەی هەمتای چیە
هەلسە بیبە بەس لەدەورەی مەی مەکەن غیرەت کەشی

میللیەت یعنی بەنووکی رمبي دوژمن بـێیەهوش
سەیری اطرافت بکەیت و دانیشی هیندی بەرۆش
ئاگری هەستی بەزیللەتتان لەدڵدا بێتـە جۆش
هەڵسی انجانەك لە دەوری مەی بکەی غیرەت کەشی

میللیەت یعـنی لەزررەی توق و ربجـیر راپەری
تـوقی یەخسیری لەئەستۆی خۆت و میللەت لابەری
بێبیـە سەر خــۆت و بزانی تـۆلەریگا لادەری
هەڵسي انجا بەس لەدەوری مەی بکەی غیرەت کەشی

هەڵسە بێکاری هەتاکەی بێ حقوق و بەندکراو
هەڵسە بێـکاری هەتاکەی هەی لەژیر خاك دارزاو
هەڵسە بێـکاری هەتاکەی ، معرضی اهـدافی داو ،
هەڵسە ، هەڵسە، بەس لەدەورەی مەی مەکە غیرەت کەشی

هەرکەسێ پشتی بەگەردون بەست بێ پشتي شکا
هەرکەسێ چاوی لەدەستي اجنبی بو کـوێر کرا ،
کامي لێ دەربوو لەریـگـەی سەر بەخـۆی داژیا ،
هەڵسە، هەڵسە بەس لەدەوری مەی مەکەن غیرەتکەشی

میللەتێ گەرخوێنی نەرژێ دەستو پێی ناکرێتەوە
بێ کیفاح گوفتار وثیقەی ژین پێێ نادرێتــەوە
بــادەو مــەستێ مقــامی حریەت نــاگــرێتەوە
هەلسە ، هەلسە ، بەس لەدەوری مەی مەکە غیرەت کەشی

(ئیش)

دڵ بەدووی ئەفسانە کەوتــو وای ئەزانی واتەبــێ
ئیشی دنیا رەنجی بێ ناوی بەخۆی کوتاتەبــێ
نەی دەزانی ئەوبەآرەق داری ئەمیـــد ئاوبدا
گەر بەخوێن پەینی بکا ئەوجاسەمەر پەیدانەبــێ
لفظی (نــابی) نابی بیزانی کەلاوی کوردی تــۆ
هەر بەکــوشش دیتەبەر باغی ئەمەل احیاتەبێ
(طالع) و (اقبــال) دوەهمی پایەبەندی بی هونەر
عەزمی مەردانەت بــێ هەر چیت نیازبــێ واتەبێ
ئەی برالادە لەفکری کۆنو زووسا راپەررە
کارەکەت چارێك بخەرەبجت هەبێ خۆی چاتەبێ
مردنەژینـــت بەبێ کاری لەسستی لابــدە
هەربەرەنجی لاوی وەك تۆ نیشتمان ئــاواتەبێ

(دل)

لەگەل (عونی) بەیەکەوە دایاناوە

دل‌لەبەینی طلعەتی رووو زولفەکەی دەیجوورتە
گاهێ‌مەیلی‌شەو ئەکات‌و گاهێ‌مەیلی نوورتە

بەحری عمانی سروشکم وابەدەم گریانەوە ،
پرلەدانەی گەوهەرە هەم‌لەعلی وینەی‌سورتە

بادەکەت‌پرر ژەهری مار بێ پیم بدەی نوشی‌ئەکەم
چونکە طبعم هێند مطیعە بەندەیی میسوورتە

سائەزانی چەندبەشیوە ئەودلەی بیماری‌من
پەی کراوی تیری‌غەمزەی چاوەکەی‌مەخموورتە

ئاسمانی‌حسنی روخسارت لەئەبرۆ وچەرخی‌روو
تاقی‌ئەبرۆت دووهیلال‌و چەرخی کولمەی خورتە

خونچەکەی نەشکفتەیی لێوت لەباغی مقصدم
تادەمی پشکوتنی‌دل بولبولی منظورتە

ئارەزووی ئەم‌شعرە (دلدار) تولەعونی بۆئەکەی
چوونکە ئەم‌غەمبارە دایم بووتەن مجبوورتە

بۆ ئەو کەسەکە ...

لەبن سایەی چەمەن زاری بەهاری
باپێکەوە بین یەك دڵو رووخۆش
دڵڕوونو خرۆش . باراوێ بکەین سا
هەڵبەستە من و تۆ ، دڵی پڕجۆش

تەنهایی بیابانێکی پرر سوز ،
جالەریەوە ئاوازای زەمین سوی سرور
سابەسیە غرور ، ساتێ ببیەین سا
من نەیدەمی دلداریو تودەنگی طیور

خزمەتچی نیازمانە شتومەك لەژیان
تحفەی دەسی دلداریە بەنرخ و بەها
پەرویزو معلا ، کاتی بچنین سا
من بەستەیی پەرجەستەو تۆ نیر گزی شەهلا

پررزەمرەمە باغیکەزەمین تۆم هەبی بەدەم
خوش نەشوە چ جامێکە ژیان ساغری گلکون
تۆ شعری مجسم من شاعری ملهم ،
تۆ حسن و فسون من هەمدەمە مەفتون

« قەل و رِێوی »

یەك لە پەندە خۆشەكانی « لافونتین » ی

شاعری ئێسك سووكی فرەنسە یەكردومە بەكوردی

رۆژێ لە رۆژانا قەلێ   راوەستا بو لە سەر چلێ
سەلكی پەنیری لە دەنووك   ویستی كە بیخوا لە هەلێ
رێوی بەلایا تێ پەرری   چاوی بە قەل كەوتو مەلێ
ویستی بەفێلێ لێ سەنێ   دەسی پێ كرد پێی هەلبلێ
ووتی : ئەی بولبولی زەمان   ئەی نەغمە خوانی سەرتەلێ
بیستوومە من ناوبانگی تۆ !   تو خوا گورانیم بۆ بلێ !
قەل وەختی زاری داپچران   پەنیری كەوتە بن تەلێ
رێوی پەنیری قۆزتەوە   بەلام لە پێش ئەوەی هەلێ
ووتی ئەوجا بەسەنەفام   گوێت لێ بێ رێوی بوت بلێ !
وەختی شتێكت گرتە دەم   كەرمە بە گورانی مەلێ
ئەمەیش كەرانە بێ كەوا   تەفرە دەراوی تۆ چە لێ

شعارم لەژیانا ئەمەیە

بەلێ خۆشە ئەمەل گەر بێ لەسەر ئەم رێگەیە رەنجدەی ،
بەلام گەرهەر خەیالات بێ ئەوی هەت بێ ئەویش ئەروا

(دلدار)

﴿ کوردستان ﴾

کوردستانی خۆش، نیشتمانی جوان
تو قیبله گاهی منی بێ گومان!

چاوم پشکووتووی شاخەکانتە،
فێری ژیانی باخەکانتە

دەنگی شمشاڵی شووانەکانت
زریق و باقی جووانەکانت،

قاسپەی (کەو) انیقەد کێوەکانت
خوڕڕەی ئاوەکەی نشێوەکانت

ئەمانە هەمووی گوێیان کردمەوە
هەوێنی شعری دلیان گرتمەوە!

نەونەمامێ بووم لەم خاکە رووام
بەخۆشە ویستی وولات ئاودرام

بەلێ کوردستان تۆمنت خولقان
تۆمنت خولقان بێت بەخشیم ژیان

خۆشی ژیانم خۆشی ژینتە،
ئێشی ژینی من رۆژی شینتە!

چونکە کوردستان، نیشتمانی جوان
تۆ قیبله گاهی دڵی بێ گومان!

﴿ ڕۆڵەی تازە ﴾

من ڕۆڵەی کوردستانم   تازە ڕۆڵەی کوردانم
تاکو وولات سەرکەوێ   فیدایە ڕووحو گیانم

پێویستم بەزانینە   زانین باغەی ژینە
گەرگەلێ بێزانین بێ   گەرزیندوش بن مردینە

ئێمە بەیانی گەنجین   لەم خاکەدا لەرەنجین.
رەنجدان نیشانەی گەنجە   ئێمەش خولقاوی رەنجین

وەتەن باخی جینانە   محتاجی بازوو وشانە
هەرکەسێ کوشش کەر بێ   لەم باغە باغەوانە

وەتەن محتاجی تۆیە   ریگاکەت جوستوجۆیە
میللەتێ سست بۆیەتن ،   لەمەیدان وەکوگۆیە

﴿ منداڵی هیوا ﴾

منداڵی هیوا ، کوولەکەی دلان
تازە غونچەکەی نیو باغی گولان !

هەرچەندە سەیری نیو چاوت ئەکەم
نابینم گەردێ نەزۆرو نەکەم

روونی چهرەی تۆ وەك ئاسمانی ساو
وەختێ ئێی دابێ پرشنگی هەتاو

تیشکی ئومیدی سەردلێ تاری
لەئاسمانی رووت ئەدا دیاری

سیوەیلی چاوی بریقە دارت
رووناکی پاکی وێنەی روخسارت

خەندەی بێ‌فێڵی لێوە ئاڵەکەت
نەشئەی دووچاوی مەستو کاڵەکەت

بێ‌شك پێشەنگی مژدەی دلشادین
یانەغمە خوانی باخی ئازادین !

ئومیدی دواروژ ، رولەی هیوا ، تۆی
خاوەنی فیکری بیکرو بالا تۆی

هیوام بەتۆیە ئەی تازە نهال
بەیانی ببە غونچەی میسال

ئەم قسانەی منکەوا بوت ئەکەم
بزرینگێ تەوە لەگوێتا هەردەم
راست گۆبە دایمقەد درۆ نەکەی
وەختت بەبێسود تۆلەدەس نەدەی
تێکۆشە دایم هەروەکو هەنگ بە
لەمەیدانی ژین ئامادەی جەنگ بە
ئەوابێت ئەلیم چاکی بزانە
ژیانی مەردی باری گرانە
نەك وابزانی وەك ژینی دوێنێ
دەخۆی و دەنوی لەناو نووی
ئەوە ژین نیە کەوەك ژن بژیت
ئەبێ هەمئازاو هەمەزن بژیت
رۆژی کەهاتو تۆ پی گەیشتی
چاوت کردەوە لەژین گەیشتی
ئەبینی ژیان کێویکی بەرزە
ریگەی خوارو بەترس و لەرزە
گشت کەندو کۆسپ،دەوەنە ، دارە
پڕ لەدررندە دوپشك و مارە

سەر ریگەت هەموی دانەیەو داوە
نادان ودانا لەوا داماوە !
گیانەکەم ئەبێ تۆلەم ریگایە
لەم دانەو داوە وچەرخو دەزگایە
گەلێ ماندووبی ، آرەق برێژی
ئەم دەردو ئێشە یەك یەك بچێژیی
لەرێی سەرکەوتن ئەبی پێش کەوی
هەتا بکەوی زیاتر سەر کەوی
نیشانی تیرەی خۆت بدەی رێگا ،
کەریز ببەستن برۆن بەشوینتا
تۆئەبی چرای زانستی هەلکەی
دەسم داوێنت ریگا وون نەکەی
بیرو هۆشی خۆت بەکار بیهێنە ،
ئەم دانەو داوە یەك یەك ببێنە
تاکو دەرکەوی لەهەمو دنیا ،
چەندیان کرد بمرێ کەچی کوردهەرما

ئەی بادی شەماڵ(١)

ئەی بادی شەماڵ ، ئـەی بادی شـەماڵ
بۆستەی هەوایی دڵەی پرر زوخاڵ

دەستم دامێنت ئەچی بۆکوێندەر
ناچی بۆکویێ مأوای دولبەر ؟

وەك عارەب دەخیل گەرچووی بۆئەولا
مەوەستە تاکو بەردەمی لەیلا ،

مەوەستە تاکو لای شوخێکەوا
تیری نیـــو نیگـای لەدڵدا روا

لەم چەم و بیشە و هەردە و کێوانە
بێی بلێ قوربان لەم ڕێگەو بانە

شێتێکی رسواو ، ڕووت و قووتم دی
فرمێسکی ئـالی وەك یاقووتم دی

ڕوو لەخوێن خالی زەعفەرانم دی
چاوی لێـڵ و وێڵ پرر گریانم دی

هەیکەلی مردووی بەس ئێستا نم دی
قـەدی چـەماوەی وەك کەوانــم دی

(١) ئەم هەلبەستە لەدیوانە دەسخەتەکەی دلدار بەم جۆرە نوسراوە کەجیاوازی هەیە لەگەڵ ئەوەی کەلەشعرو ئەدەبیاتی کوردیا نوسراوە

دیتم کەجارجار ئەولێو بەبارە
دەست هەڵئەبرێتو توی لێ دیارە
چونکە خەیالی بەرزنو بالاٚکەت
تیشکی رووناکی شەوقی لالاکەت
نیرگزی شەهلای چاوی خومارت
خەرمانەی زولفی ماهی روخسارت
فریشتە ئاسا ساتێ هەزارجار
خۆی نیشان ئەدا خۆی ئەدا حەشار
ئیتر هەرجارە ئەومالٚ وێرانە
ئەوکەژ مەسکنە هەژەی شارانە
هەروا تێ ئەگا جەژنی وصالە
نازانێ (تۆ) نیتوینەی خەیاڵە
دەست درێژ ئەکا بەناکا مەوە
بەجەرگی سووتاو دل بەزامەوە
کەلێی وون ئەبێ بانگ ئەکا هەی یار
بەکولٚ ئەگرێ هاوارەی هاوار

﴿ ئەی نازەنین ﴾

ئەی نازەنین رەوای تەوبجی نازەنین خۆمازەنین

بیستم ئەلێی کە بێوەفام

بێشەرمو رەنگو رووەلام

لە بانیکا هەزار هەوام

بەلام ئەگەر بەمچەشنە بام

لەم‌سەنگە ساریە چۆن ئەمام

بەلێ لەلای ناحەز وەهام

بەلام . . . بەلام

ئەمن گیرۆدەی داوی تۆم

گیرۆدەی زولفی خاوی تۆم

دەبەنگو مەستی چاوی تۆم

مەلیکی بال شکاوی تۆم

بەشێتی ناو زرراوی تۆم

خودا پەرستی ناوی تۆم

ئەی یاری خۆم

کەتیشکی تۆم لەزوو پژا
گولی ئومیدی پێ بوژا

زوخاوی بەستی لێ رژا
عالەم لەتاوا پێی هەژا

شیت بوو بەجارێ تێك‌قوا
هەمانەی پەندی هەلرژا

چ هەلرژا !؟

جا جارری داکەسەر سەریم
لەرەوشتی چاك بێ بەریم

ناوی زرراندوە بەد فەریم
بێ عەقلو لاملی ، کرریم

دووررووودوو پشتوزوروەریم
نیشانەی چاکەو بێبەریم

دەربە دەریم !!

ئەی نازەنین

رەوای ئەم تازە نازەنین

خۆ تازەنین

❁ کۆترە باریکە ❁

ککوو .. ککوو .. کوو .. کو . کوو   بەسیە نوستن خەوالوو
چاو هەلێنە هەلسە زوو   هەلی ژینت لەدەست چوو
ککوو .. ککوو .. کوو .. کو . کوو

تیشکی زێرریێنی رۆژسا   لوتکەی بەفرینی چیا
روون کردو تاری نەما   لەزەنگی زیندەگی دا
ککوو .. ککوو .. کوو .. کو . کوو

هاوەلم هەلی بچووك   لەخەو راپەرری چاپووك
بوخەبات چوستو لەش سووك   کەوتە گەرران وەکمەکووك
ککوو .. ککوو .. کوو .. کو . کوو

لەلای عالەم ئێوە روژ   هیشتا شەوە لەلای تۆ
بێ رەنج کێ ژیوە ئاخۆ   نوستن وتەمبەلی بۆ
ککو .. ککو .. کوو .. کو .. کوو

ریگەی ژیان وەك سەفین   هەورازو سەختو بەفرین
ناوخوشو بارگران ژین   هەلسە لەخەو بانەمرین
ککو .. ککوو .. کوو .. کو . کوو

ککوو .. کوو . ککوو . کوو   بەسیە نوستن خەوالوو
چاو هەلیە هەلسە زوو   هەلی ژینت لەدەس چوو
ککوو .. ککوو .. کوو .. کو .. کوو

﴿ لەگەڵ جاهد پێکەوە دایاناوە ﴾

شەهبازی پاشەهێنی ، شاهی پاشەهلاری تۆ
بۆ دلی بێ مروەتی عاشق کوژی خونخواری تۆ
ظالمی غارەت گەری تالان بەری بۆ گیان و دل
لەشکری تاتاریە دوو زولفەکەی تاتاری تۆ
حاکمیکی مەست و بێ باکی ئەبەد رەحمەت نیە
مائلی فنانیە دوو چاوەکەی سەحاری تۆ
أنورە بو کشتي عالەم ظلمەتی دووزولفەکەت
ظلمەتە بومن بەتەنها أنوەری روخساری تۆ
بەسیەتی جانەی صەنەم باباری میحنەت لابەرین
کەعبەکەچ نابێ کەساتێ بێینە نیو گولزاری تۆ
مجلسی مەستي بیەستین خوّم و خوت ئەی نازەنین
کەی ئەبێ جاری ببم من مەستی شەکرباری تۆ
قەت نەکەی (جاهد) مەدەدلەم شوخی واکەچ مذهبە
چونکە (دلدار) م ئەزانم نایەتە هاواری تۆ

﴿ لەمەیدانی مجادەلەییکدا ﴾

کەسێ کەس بێ لەدونیادا کەساسی دەستی دەورانە
لەژینانا کەسی بەدکار لەجاهی عزەت وشانە

گوناهی کەس ئەبێ چی بێ بەغیرەز کەسێ سەربەرزی
بەقەدخەندەی کەسی ناکەس ئەوەندەش ئەولەگریانە

برانا بێ تعجب کەی لەوەضعی ناکەس و دوو روو
کەوا أفلاك و گەردوونیش وەکورووی أولەگورانە

طبیعەت قاعدەی وایە لەگەل گورراو برادۆستە
ئەوی ثابت بێ ساکن بێ لەبەهرەی ژینی حرمانە

ژیان خەونکە ئەی بینین بەتیژی دێت وئەرواتن
لەپەنهانی نیهانیدا ئەوی دانابێ نادانە

لەهیچی دابەدی هاتی ، بەرەو هیچیش ئەروی غافل
لەبەینی هەردوو هیچی داخەراباتی بۆی گیانە

عبادەت چی بوو نەتزانی بەغیرەزنێرە بیدۆشە
سەری خۆت بۆدەپێشێنی صفا نسیانە نسیانە

بەمەستی خۆت لەبەستی عەقل و ئەندیشە ئەوەللاکە
ئەوی رۆییوە زۆییوە ئەوی ئەبوە لەپەنهانە

ئەری ئەی یاری تەنها بیم، نەدیمی هەمدەی پەستی
لەگەل تۆم ساقی هەموار و خەلیفەی پیری مەیخانە

دەسا کوا جامەکەی دوێنێت کەقووتی گیانی تیدابوو
دەخێرا تێکە بۆم چونکە لەبەستی مەستی دەرمانە

دەسا (مەی) جامەکەی جامی سەری کەی بی فەلاتون بێ
بنۆشە باوەرریت وابێ کەلەم کاروانە کاروانە

بلی سەربەستی ئەی لاو

لەساتێکی وەهاتەنگ و لەکاتێکی وەها پەستی ،
کەعالەم گشتی هەستاون نەبێ کەی تۆش لەخەوهەستی
بەچاوی راستەقینەسەیری خوت کەیت و بکەی هەستی
کەوامەحرومی سەربەستی لەژیردەستانا ژیردەستی
لەگەل لاوی نەهێنی کورد بلێ سەربەستی، سەربەستی

بەگورتو بێیە مەیدان و حقوقی گشتی داواکەی ،
بەیادی نەوجەوانانی شەهیدان گیان بەر پاکەی
بەتیشکی حەق خوراوی کورد دلی تاریکی رووناکەی
بزانی سابەسەرچوو وەختی بەدمەستی و بەدمەستی
لەگەل لاوی نەهینی کورد بلێ سەربەستی ،سەربەستی

لەچاوی کیژەکوردانی . . . مال . . .
شەپولی ئەشکی خوینین دێ وەکوجوباری بالافاو
هەنیکە قولپەگریانی هەتیورووتی باو . . .
نیداکەی واجبەبو گشت لەبو دل تینی نەشکستی
لەگەل لاوی نەهێنی کورد بلی سەربەستی، سەربەستی

﴾ سزاواری ﴿

لەحەسەرەت دەردی بێدەرمانی دوریت واپەشۆکاوم
لەشێـوانی جەفائامێزی مأوای دڵ پەشیـــواوم
ئەزانی چی بەعەقڵو هوشی کردم قەشمەری خەڵقی
کەلێجار لیم ئەشێوا خوایە چی بێ مبدئی ناوم
ئەلێن : شێتی وەفای هاودەردی یاری میهرو دلسۆزی
ئەلیم : ڕاستە ، ئەلێن : گوانێ لەبەحری حیرەتاماوم
دڵێ خۆم خستە سەر سینی سزاواری‌و لە بۆتم نارد
کەهاتە بەردەمت داتە دەمی سەگ گویا هەر خاوم
رەقیب‌و مدعیش ئێستا بەلامادین بەگاڵتەو گەپ
بزانـــم تابەزاری فینتە جـــۆلێ‌وا ئەجووراوم
لەقاقای پێکەنینی فوزی‌سەر گەرمی ئەدەن وەختێ
ئەبینن دوودڵوپەی ڕووت‌و گەرمی‌ئەشکی دوچاوم
لەعانی نەزعەتا بووم ووشکەصوفی هات‌و لێی پرسیم
وەفات جۆنە ووتم باللە لەسەرعەینی وەفاماوم

لەرانیەوەلەگەڵ جاهـدیێـکەوە ئـەمشعـرەمان بـوکانی نـارد
لەسالی ١٩٤٤ دا

﴿ کانی ﴾ (١)

(١) ئەنفیەت کانی دەلین مسك‌و گولاوی تیـکەلە
داروەکازیشت لەدارستانی گـونـدی هـەرتـەلە
باش‌ئەکەی تقلیدی لەنجەی . . . . . شەلە
مەیلی ئـەشعـارت وەکـو جارانە ئایا ئەم حـەلە ؟

بیستبوم صاحب زەوق بووی صحبەتت خۆش‌و بەتام
مجلست دایم بەمەی ئەرشاند شـەوو رۆژ بالدوام
خۆش‌قسەوخۆش‌روووخۆش‌خوومضحك‌وشیرن کلام
صـەد معـاذالله کەئیستـا بوی بەصوفی دەرگـەلە !

بارواندز جالەمولا قـورببـێـون سەر بـەســـەر
کانیـێـکی پردوررو گەوهەروالەنیـوی چـۆتـەدەر
شاریهـەولیرت منیرکرد ئەی‌شەبوستانی هونەر
(ئاغـە)

---

(١) کانی‌خـــوا لێ‌خـــۆش‌بـــوو جبار آغا دوغرەمە چـــیـبـە

جا لەنیو پاش هەرکە شەودێ پاشی تسبیح وصلات
پرر ئـەدەیتە داسـتانی (قیـس ولـیلا) وعصات
وا دەزانی چاوە دێرن مجلـــسی(پاشا)لەرات
ووشکە ڕۆیینت نـەماوە ئیـستە بویتە هرولە

. . . دەلێی من بعـد قاوەك فرئـە کەیت
عەینە کە ناپابەکەت انجا لەناو کـیف دەرئـەخەیت
. . . . . . پێت دەلین دەست پی ئەکەیت
جا لەبەحری ووشکی . . دەست ئەکەیتە پێـمـەلە

قوڕبەسەر مجنون چەهەتـکیکت بەلەیلا کردوە
قوڕبەسەر لەیـلا کەقەیست سووك و رسواکردوە
قـوڕبەسـەرمن تاکـو ئیستا شاعریت واکردوە
تا « فضـولی » . . (کانی) . . مـهزلە ،

. . . . شاعـری »
تۆلەکوێ انشالەکوێ هەی کۆنە صوفی قادری
کونە دەرویشی ئـەزانـم تـەقـلە بـازی ماعری
. . . .

﴿ خەندەکەی بایی ﴾

لەئـافاقی ژیانی ناهومیدیـــم خـەندەکەی بایـی
فرشتەی پاکي هیـوامي نیشاندام واکەبیـدوێنم ،
پڕیشکی تیشـکی ئەستێرەی جوانئەمشەو بەئەسپایی
بەسوزێ هاتەنیو کـونجی دڵیتاریـکی پڕخوێنـــم
دەسادەی مصدری هـەستی
دەخـیرا لادەری پەسـتی
وەرە ئامێن پەرازێتـۆ نـەمامي شادي بڕروێنـم

جوانی خونچەیـێ بووواکەپەنجەی رازیراکـێشای
دەسەیری چەنبەوەصلی زولفیخاوت شادومەسرورە
لەرووی ڕاستيئەتوێش وەك‌ئەو گولیکی چیمەنيدنیاي
کەچیتاجوی دڵیهێشتا داتلەم حالە رەنجـوورە
بەخەندەی نەرمی دل‌پاکیت
ئەخوێم سوێندێ بەرووناکیت
ئەگەر هەستـێ بەژینوابێ لەجەرگی ڕاستیادوورە

هەموی نووری ژیانـە فیض‌و نووري ئاسمانیشین
هەموو چەپلەي گوشادی لێئەدەن هەرچی کەئەیبینی
لەسەر ئەم‌خاکە گەردیکین دەئێمەش روولەشادیبین

فەرامۆشي بکەین جارێ چەژەي تالاوی غەمگینی
بەدڵ ڕووني و ڕووخۆشی
بەخەندە نەك بەخامۆشي
بنۆشین جامی دلداری لەبەرکەین بەرگی نەمرێنی

دەهەڵسە بابناکەین معبدی پیرۆزي(دڵداری)
لەتیشکی ڕۆژ لەشەوقی مانگ لەڕەنگی پەلکە ڕەنگینە
کەهەر کامەي بلێی پاکە لەکردەی قدرەتی باری
نیشانەي کرد گارێکە و بناغەي پەیرەوي دینە
لەشوێنێ بەرلەهەستی بێ
کەرەستەی خۆشەویستی بێ
لەنێو ئەم باخەبێ جێگەی کەتۆم لێ دیت لەهاوینا

لەپەلکی تازە پشکووتووي نەژاکاوی گوڵی نەسرین
کراسێکی سپی بێ گەرددروست کەشەنگ و دامەزشۆڕ
لەبەرکەو زولفی زێڕینت بەسەریا بینەخوار چین چین
پەری تیم تیم بەرازو ناز لەبۆت بینن بنەوشەی جۆر
بەئاوازو نەواو تەبجیل
بەهۆنن پیچەکەی اکلیل
ببەن کرنووش بلێین: ئەي شۆخ ئەری زادەی گزنگی خۆر

ئەواکابلی دڵسۆزی و دڵئارامیت ئەکەین پیشکێش
کەهەر چەیکەی خەم و مڵ کەچ سروشتی نەوجەوانیکە
نیگاری بوو ، بەناکامی ، بەگریاوی بەنێش و نیش
لەژین ڕۆیی ئەوێستاکە هەوێنی داستانێکە
بەیادی ئەودڵەی تینوو ،
کەچۆن هاتوو ،هاش دەرچوو
بررۆ ناوئابدە وسەیری چەپیرۆز جاویدانیکە
وەرە نیوئابدەت تامن لەبەرپێت دابدەم ئەژنۆ
لەبەروەی نا دڵارامی لەبەر وەی چونکە بالای
خودای شعروپەری هیوای بلیسەی هەستی بەرزی تۆ
هەوالی هاو ڕەگ و خوێنی فریشتەی شۆخی میدیایی
لەرووی چاکو وەفاداری
بەیادی جامی دلداری
لەهەستی خۆشی بم هێلی دروشمی خەندەکەی بایی

﴿ نائومیدی ﴾

زەدەی تیری نیگاهی فیتنە پەردازی نیگاریکم
گیراوی داوی زلفی مشکباری گولعوزاریکم

ئەوی نەیدیبێ ئێشی دڵو یا ئازاری دلداری
چوزانێ من لە ئێشانی چەسووتانو فگاریکم

لە دەشتی نائومێدی دا بە دەم بایی قەدەرهەر وەك
پەلاشێ وام کەهەرسائە لە گۆشە یا کناریکم

بەرۆژ ترساوو تاساوی زرەی کاسەی شەوی پێشوم
بەشەو سەرخۆش و مەستی جامی قەهری رو ژگاریکم

ئەری ئەی دوستی دلسوزم بەبی سوچ منمەرەنجێنە
سەبر دەرمانی دل نا کا کەمن پەیوەندی یاریکم

سەرومایەی جەوانی خۆم لەریگەی رازی ئەودانا
لەدەرگانەی وەفای هێشتا هەژارو لیوبەباریکم

ئەبی چون پشت بەدلداریم ببەستم تا کو ئیستیکە
گەلێ دوورین لەیەکتر ئەولەباری من لەباریکم

« لالەباس »

ڕۆژێکی پایز لەپێش نیوەڕۆ

لالەباسم دی زەوی ئەداتەوە

رووت و زگ والا پیروتیك شكاو

پشتی چەماوە لووت لەسەر ئەژنۆ

گوچانی دەستی ، دەستەندوی جووت بو

دەنگی نووسابوو بەهێ هێو هۆهۆ

هەی ماندوونەبی لالەجوتیارە

ووتی « هەر بژی ڕرولەی لەسەرخۆ »

ووتم : کاری جووت ڕەنجی لاوێنی

زۆر دوورن لەگەڵ پیرێکی وەك تۆ

ڕەسوولەی کورت ڕەنجبەری چاکە

زەلامی ملهوڕ لاوی چوستو جۆ

کوا بۆچی جووتت لەبانی ناکا

بۆچی تۆ و نادا بۆچی نابڕێ شۆ

هەندێ هێکەنی سەیرێکی کردم

دەستی خستە سەر ڕیشی وەك پەمۆ

ئاگری دلی لەهەر دوو چاوی

بلێسەی ئەدا وەك جووتی پشكۆ

ووتی : لەهاوین کێخا کاکەسوور
هاتەماڵەوە پێی ووتم : لاوۆ
شایەدي بدە «زەوی زیرریـن دۆڵ»
گەواهـی منـە قـورآنیش بخـۆ
ووتـم کاکەسوور بەمسەرو ڕیشە
ئـۆبالی خەلـقی ناخـەمـە ئـەستـۆ
ووتـی : هـەر وەها بەسەری ئاغا
ئـەتـکەمە پـۆڕی بەرچەنـگیەوە
بـۆشـەو زەلامی هاناردە سـەرم
مالیـان دامـە بـەر شیلینـگي برنۆ
سێما نـگامەبوو بـەتالآنی بـرد
منـالی هێشتم بـەبێ ماستودۆ
هەندەي پێنەچوو عەزەی صالح آغا
لەسەري کـردم بوحصەی تـاپـۆ
چـومە خرابە ووتم : ئـاغە گیـان
ملـکم هـینخۆمە قەیدن لەطاپـۆ
پێیووتم : پـیرەی سمێـل کـلکەسە
یاتاپـۆ بـدە یابارکەو بـررۆ
دووسێ ڕەشو رووت ولاغیان هێنا
دەغلیان بارکرد بەلێ لێو لـۆلـۆ

کێخوای چەمبەریش رەسولەی پەت کرد
کردی بە عەسکەر بردی لە بۆ کۆ
لە کۆیە چوومە لای ضابط ووتم
ئەفەندی عومرم گەیە حەفتاو نۆ
بێجگە لەم کورە وەجاغم کویرە
بەمنی ببەخشە مەمکە رەنجەرۆ
ضابط توورەبوو هەلسایە سەرپێ
فرێی دامە دەربەپالە پەستۆ
پێم‌ووت : لالەباس پارەت بدایە
رەسول معەیل‌بوو بەبێ گفتوگۆ
ووتی : پارەومن هەی‌خاکم وەسەر
بریا ئەمزانی ئەی خودایە بۆ؟
ئەوا چل‌سالە زەوی ئەکێلم ،
فەلاحی ئەکەم هەتاکو ئیمرۆ ،
نرخی آرەقەی‌رونی ماندوویم
تیکە نانێکە چ نان نانەجۆ
ئەویش بەبێ دۆ

﴿ گولی سوور ﴾

گولی سوور ، ئەی کچی نەورۆز ، ئەرێ کام دەس لەباغی ژین
لە بو یەك دەفعە بۆن کردن بە ناکامی ئەتۆی هێنا
ئەویستاکەش بە ژاکاوی
وەها بێ قەدرو تۆزاوی
لە سەرریگا فرێی داوی
لە جەورو ظلمی ئەو دەستە پەڕی زادەی بەیان لەرزین
لە دەوری ئەم چلەی لێی بووی پەپوولەی زەردو سوور گریا
منیش ئەی گول دلیکم بو
دلیکی پرر لە ئارەزوو
بە سۆزی ئاوی حەز تینوو
لە ناکاو لام فرێی بو لای کچیکی دولبەرو شیرین
ئەویش رریشەی لە دەس گرتو بەبێ رەحمی لە ژیر پێی نا
بەگریاوی و برینداری
بە روو زەردیو غەمخواری
بەبێ ئومید لە دلداری
گەراوە سینەکەی تارم ، ئەویستاش ئەی گولی غەمگین
لە تەنهایی سەرینت بێ ، دەهانێ ئەم دلە تو خوا !

﴿ تەخمیس ﴾

طبیب نەی‌زانی حالی‌من ، چجۆرە دەردە دارێکم
بەکام عیللەت گرفتارو لەبەرچی شەوبێدارێکم
ووتم پێی عاشقی مأیوس‌و ماتو خاکسارێکم
زەدەی تیری نیگاهی فیتنە پەردازی نیگارێکم
گیراوی داوی زولفی مشکباری گولعوزارێکم

ئەمان مردم لەداخی دڵ لەبەر گریان‌و هاواری
دریغ ووتام لەقرچەی ئاگری ئێشان‌و ئازاری
طبیبی چی ؟ حکیمی چی ؟ بەمن چی علم‌و گوفتاری
ئەوی نەی‌دیبێ ئێشی دڵ‌وەیا آلامی (دلداری)
چزانێ من لەئێشان‌و چەئازارو فگارێکم

ئەمن تەنهاو بێ‌پەروا بەلای دەوران هەزاران‌لەك
لەئەم ئاشوبە داماوم بەبێ‌ریگاوو بێ‌مەسلەك
نەجاتم دەی لەئەم حالە بەلطفی خوت خودانی یەك
لەدەشتی نائومیدیدا بەدەم بادی قەدەر هەروەك
پەلاشێوام کەهەر ساتەی لەگوشەیاکەنارێکم

چەسودیکی هەیە بۆحالی ئیستاکەم کەوا چوّن بووم
چ دەرمانی دلی چاکم ئەکاروژانی ڕابردووم
ئەزانی چۆنە أحوالم لەدەستی بەختی بەحس و شووم
بەڕۆژ ترساو و تاساوی زڕەی کاسی شەوی پێشووم
بەشەو سەرخۆش و مەستی جامی قەهری ڕوژگاریکم

ئەلێن پیم غونچەیی عومرت بەبێ هوودە مەژاکێنە
ئەوی یەزدان بلێ تقدیر ئەبێ صفحەی مەگەچلێنە
تحمل کە ، فیغان بەس بێ ، بەگریەخوت مەفەوتینە
ئەرێ ئەی ناصحی موشفق بەبێ سود دل مەڕەنجینە
صبر دەرمانی دل ناکا کەمن پێوەندی یاریکم

ئەمەندیاریکی غەددارەو لەتعذیب دانێ فەننانە
لەبێ باکی و اطواری ضحاك سەرسام و حەیرانە
مثالیکت لەبۆ بێنم ئەمن ئەی واعظی دانا
سەر و سامانی لاوێنیم لەڕێگەی رازی ئەو دانا
لە دەرگانەی وەفای هیشتا هەژار و لیوبەباریکم

کەلی جار پێی ئەلیم ئەی چاو خەوالووی نێرگزی شەهلا
مەیل کە چۆن ئەسووتێ دل لە کلپەی ئاگری مەیلا
ئەلێ وەختم چیە ئایا ؟ مەویستە سابرۆ بەولا
ئەری چون پشت بە دلداریم بەستم وامن و لەیلا
کەلێ دوورین لەیەکتر ئەولە بارێ من لە بارێکم

﴿ گورانی ﴾

زولفو ئەگریجەی یار
زولفو ئەگریجەی یار ، چەندە تەبایە
وێنەی جەمالی یار ، لە دلی من دایە
شا بۆی کەدایە
کەداش فیدایە
روح بوی رەوایە
هەربێ وەفایە
چونکە مەشرەبی یار جەورو جەفایە
سەد ماشاللە یارم چەندە بەنازە
دلم دەسوتێنێ بەم چاوە بازە

گەردەنی قازە

شەهـینو بازە

بوروح دلخوازە

بەوعیشوەو نازە

لێوی پشکووتوە وەك غونچەی تازە

هەلسە چاوەکەم یار وەعدەی جارانە

ئاسمان وەکومن ئەسیری تابانە

شاییو سەیرانە

لەناو رەزانە

رووی چەندە جوانە

وێنەی گولانە

بەهارە ئەمڕۆکە جەژنی عاشقانە

﴿ توتنەوان ﴾

ڕۆژێکی هاوین لەقرچەی گەرما
ئاودێرێکی ڕووت توتنی ئاو ئەدا
زەردو بێ هێزو لاوازو نەخۆش
ماڵ وێران، پەرپووت ، بەدەم لەرزوتا
لەچوار سەر خێزان خۆیو منداڵی
هەرئەویان هەبوو هەلسابو گۆیا
سەیکە یسێ بکا ، گوزەئاو بێنێ ،
توتن ئاوبدا منداڵ بەخێوکا
بەلەرزە لەرزو هانکەی ماندووی
هەولیکی ئەولاو هەولیکی ئەملا
منیش لەتاوی گەرماوماندووی ڕێ
بەتەمای چوڕێک ئاوی سارد لامدا

داخەکەم مردن ماوەی دلداری نەدا کەئەم هەلبەستەیە تەواوبکا .

سەلام علیك هۆکاکەی ئاودێر
علیك السلام پیادەیی تەنیا
ووتم تینووەمە ، ئاوی ساردمە بۆ
ووتی : نازانم ماومانە یان نا !
بڕۆ ژێر کەپر گەر لەنێو گۆزە
ئاوی تێدابوو بیخۆوە ئەمما
نەخۆشی لێنە ، گەرتینوویان بۆ
بەخێری باوکت ئاویان پێبدە
— ٢ — کەپری ئاودێر
کەپرێکی دارگەز ، نارێك دامەزراو
بەپووش و گەلای چرو سەرگیراو
بۆپارێز گاری خۆرە تاوو تۆز
بەچیخێکی شڕر سێ دەورەی دراو
ناومالی ئاودێر هەرزالەیێ چووك
دووپارچە بەڕی شڕو هەلزراو ،

جەڕەیێکی کۆن ، سێ گۆزەی کەرخیو
چەن هامانی ڕەش ، جامیکی قوویاو
سیلیکی تەنك ، خوانەیێ بچووك
لەولاش مەنجەلیك ، سەرنخوون کراو
دوولێنی شرری چلکنی کونکون ،
سێ پیاڵەی چاوو ، قوریەکی شکاو
ئافرەتێك لەولا لاڵ و پاڵ کەوتوو
بێهۆش لەبەرتا ، لەبرسا ژاکاو
منالێکی لەرر عومر شەش ساڵان
لەپەو رووکەوتوو ، بیمل ، پەشۆکاو
منداڵیکی ترساواو بێپەروا
بەدوو پارچە جل لەملا داپۆشراو
وژەی بای گەرمو گزەی پۆلیمیش
تیکەڵبوو لەگەل دەنگی (باوو ئاو)

— ٣ — دوو سوار

ئاوم کرد وەدەم مندالی ساوا
ماندوویی‌و ئێشی خۆم لەیادنەما
حالی ئەم‌ماڵەی هەژارو نەخۆش
ئەرکی سەرشانی ئاودێری تەنها
منیان هاویشتە گێژی سەرنجدان
لەکارو باری تاریکی دنیا
ئەم‌هەمو ئەرکەو ئەم‌هەمو رەنجە
گۆیا لوقمەیەك نانی جۆ ئەخوا ؟
من لەوخەیاڵەو دووبارگیر سوار
هاتن لەژووررا بزووت‌و خیرا
برنەو لەبەردەم ، دەمانچە لەقەد
سمێل قیت‌وقنج ، چاوگشت‌و وریا
موهەیا لەبۆ شەررو جنێودان
تووڕە ، شەرڕانی ، بێ‌ئابروو حەیا

هاتن دابەزین ، بۆ سەلاو کردن
یەکێکیان ووتی : ئەی کوانی عەولا
ووتم : ئەواهات فەرموونە ئێرە
من لەو قسانەو عەولا لەژێرڕا
خێرا هاتەوە ، بەڕوویەکی خۆش
ووتی : بەخێربێن . . بەخێربێی کوێخا
— ٤ — چەندو چوون
لێفەیەکی شرری کۆنکۆنی درراو
هیناوو ڕایخست دوور لەخورەتاو
ووتی دەفەرموون . . . دانیشن . . انجا
یاخوا بەخێربێن وەسەر بانی چاو
کوێخاکە ووتی : سەلامەت نەبی
وەکو ێرایی چاو . . . وەملی شکیاو
کواتووتن . . کوانی رستەیی ووشکت
کوانی چارداغت . . هەی کەران باو گاو

تووتنەوان ووتی : بۆچی جوین ئـەدەی
نـەهاتم بـــۆدار ، نـەهـاتـم بـۆداو
ئیستـاش چ حەقی جـوین‌دانت هەیـە
قسووری خـــۆتە ، من‌چبـــکەم پیاو !
ئەی کویخا ووتی : چـــون پیم‌ئەوەری
چۆن خوی گیف‌ئەکات لیم‌دیتەجواو
کەی هاتووی هەتیو بلێی فـــلان کەس
مـن‌داوم ئەویت ، هەی ئابروو تکاو
تـوتنـەوان ووتی : ڕۆژی شاییـەکە
نەهاتمـە لات‌و ناردمتـــە ئاسیاو ؟
نـەم‌ووت مام‌کـویخا داوم پێـو یستـە
نـەت‌ووت نـەماوە ناردومە بـۆداو ؟

— ٥ — ماڵ وێرانی

لــــەو ڕۆژەوە تـا هەتـا کـو ئیستـا
نـەداوم دیتـــو نەڕەحمەتـی خـــوا

من داوم نەبێ ، کرێ داونەکرم
چارداغ لەکوێ بوو لەکوێی بینم سا ،
انصافت هەبێ ، سەیری حالم کە
ڕەوشتت چۆنە ، چۆن منت هێنا
هەتا اقناعت کردم بەئاودێر
خۆت کردە نۆکر من بوم بەئاغا
کەهاتم زگم کەوتە سەر زەوی
تووتنم چاندو ڕەنجی شانم دا
ئەلیم دار بکرە ، ئەلێم داو بێنە
ئەلیم برسیمە ، ئەلێی پارە کوا ؟
من بەبێ پارەو مندالم برسی
لەکوێ قوڕبینم پێکەم بەسە رما
کوێخا کەووتی ، عەولا ، گوی کرە
پیاو ئەمەتا شت لەیاد نەکا

ئیمە قەولمان نۆهەت دینـاربـوو
سـەدو بیستت‌خوارد هەتاکو ئیستـا
ئیستاش بەرۆکم ئەگری بـۆپارە
پارەی‌چی ، کورە خوارداشت‌نەما !

ــ ٦ ــ حسـاو

توتـەوان ووتـی : بوم‌بکەن حساو
بزانـم وازوو چـون پارەم تەواو
وابـووە دوو مانـگ هیچتان نەداوی
کویخـاکە ووتـی : وەسەر بانی‌چـاو
ئا ، مەلاسەعید ۰ ۰ دەفتەرت دەرکە
سەیری‌کە عەولا چی هاتوتـە نـاو ؟
کابرای لەگەڵ ئـەم تومەز مەلابوو
مەلایـکی گـەنج تازە ڕیش تـاشراو
هـەرزەو دلداری لەڕوو ئـەبـاری
سمیـل بـاریـکی چـاوکل تیکراو ۰ ۰

مەلا دەفتەری لەباغەل دەرکرد ،

دەفتەر چەدەفتەر پەڕپووتو کەچلاو

ئەرقامی زلزل خەتی خواروخێچ

املا فارسی بەکوردی نووسراو

نەمدی پەڕێکی بێفیل نوسرابێ

نەمدی ووشەیێك ساغو نەڕنراو

مەلا دەفتەری سەرو ژێر دەکرد

عەولا منتظر ملکەچو داماو

کویخا سمێلی مشتو ماڵ دەکرد

منیش بیرلەسەر عەولای ماڵرماو

— ٧ — حساو کردن

سەری هەلبری پاش دەمیك مەلا

ئێمەش لەگەڵ ئەو گوی قوڵاخ ابجا

ووتی : مام عەولا ئەمە حسابت

پەنجاو شەش دینار لەدەستی کویخا

سیی دینار گاجووت چواریش کەرەستە
بیستو پێنج دینار کەرەستەو ئەشیا
دوو دینار جارێك سێ دیناری کەش
لەمنت وەرگرت لەماڵی ئاغا ،
جمعی سەدوبیست دینارە تەمام
بەگویرەی دەفتەر صحیحە واللە
تووتنەوان وتی : گوێخا ئاورەحمان
پەنجاو شەش دینار لەکوێندەر درا
کوێخاکە وتی : گویا درۆیە
گویا من بەتۆ ئەکەم افترا !
ئاخر ئەمەتا چاکەی نالەبار
لەعنەت لەباوکی خوارو خێچ بدا
ئێستاش چ حەقت لای من نەماوە
خوارداشت وەرگرت گەلێکیش زیاد

گەر پارەت دەوێ تووتن سەلەمکە
لەسەر بەشی خۆت هەر چەندی بکا !

نامەیەك بۆدلزار(۱)

دلزار شعرەکەت ، دلزار شعرەکەت
دلزار نامەکەی پڕ شعورە کەت
گەیشتە دەستم لەوەختێکی وا
کافربە حالم نەیەتن خوا ،
ئەڵێی شەش سەدو کسوور قەرزاری
ئایا بۆپارە زور گیانە هاری ؟
زرنگو هۆری درهەمو پارە
بۆمن خەیاڵی خەونی بەهارە !
درهەم بزانی لەجێیێ منهەم
بەگوڕ ڕائەکا لەمچەم بۆئەوچەم

مـــن پیادەمو یاره ســواره
ڕاوکەری ئـەوم لەئەم دیاره !

جارجار لەدۆڵێـك ئەحەسێتەوە
کە ئەچمە سەری ئەسڵە مێتەوە

گـومبەتە ئەداو بەتاو ڕائەکا
من بێ ملجأو بێ پەڕوا ئەکا

بەڵام ڕۆژێك دی دەردەستی بکەم
بەپەتوەکو سەگ دەست ڕستی بکەم

چەکمە حەساری ئەکەم وەکو شێت
راکێشی ئەکەم ئەیخەمە ژێر پێت

---

(١) ئەم هەلبەستە وەلامی نامەیێکی دلزارەکە خاوەنی کتێبخانەی کویسنجق ئەبێ داوای هەندی قەرزی لێ ئەکا